

tanq̄s diabolus cui⁹ dies in hoc seculo mī-
ti sunt: qz carne nō moritur: extollimini vt
cadat. Per diabolicā quippe superbā fa-
ctū est: vt christi glorie pueri: z ceci p̄nci-
pes iudeorū inuidissent: p hoc vitū factū
est z fit: vt christi vsqz ad mortem crucifixi
hūilitas vilescat eis: qui h⁹ seculi diligunt
excellētiā. Proinde vt hoc vitū sanetur:
ex ipsius p̄bete p̄sona dicit. **Surge
deus iudica terrā:** Tumuit em̄ terra cū
te crucifigeret: surge a mortuis z iudica ter-
ram. **Quā tu disperdes in omnib⁹
gentib⁹.** Quid nisi terrā: hoc est eos qui
terrena sapiūt: Siue ip̄m affectū in creden-
tibus terrene cupiditatis: z electionē assu-
mens: siue nō credētes terrā conterendā
p̄dendāqz discernēs: sic p̄ mēbra sua quo-
rū cōuersatio in celis est: iudicat terrā z di-
spendet in omnib⁹ gentibus. Nō p̄tereūdū
est qd nō nulli codices habent: qm̄ tu here-
ditabis in oibus gentib⁹: qz z hoc nō incō-
ueniēter accipit: neqz vt simul vtrūqz sit q̄c
q̄s repugnat. Sit ḡ hereditas ei⁹ p̄ caritatē:
quā suis p̄ceptis z gratia miscōiter extol-
lendo terrenā disperdit cupiditatē.

Alia lra.
hereditabis.

Explicit Tract. de ps. LXXXI.

Incipit Tract. de ps. LXXXII.

D Psalmi titulus hui⁹ est. **Canticū
psalmi Asaph.** Nam sepe dixi-
mus qd interpretetur Asaph: id est
p̄gregationē. Homo ergo ille qui vocaba-
tur Asaph in figura cōgregationis ppli dei:
in multorū psalmorū titulis ponit. Brece
aut cōgregatio synagoga dicit. Qd velut
ppriū nomē iudeorū pplus detinuit: vt sy-
nagoga appellet: sicut pplus christian⁹ vsi-
tatus vocat ecclesia: cū z ip̄e vtiqz cōgre-
get. Ppls itaqz dei in isto psalmo dicit.

Expositio psalmi.

D **Deus quis similis erit tibi:**
Qd ego arbitror accōmodat⁹ ac-
cipi in christo: qz in similitudine hoim
factus: putat⁹ est ab eis a qbus p̄tēptus ē
ceteris hoib⁹ cōpādus: nā z inter iniqs de-
putatus ē ad h vt iudicaret. Cū aut veni-
et iudicatur⁹: tūc fiet qd hic dicit: **Be⁹** q̄s
similis erit tibi. Si em̄ psalmi si soleret loq̄
ad dñm christū: nō diceret etiam illud qd
ipsi dictum esse nullus pōt dubitare fide-
liū: **Thron⁹ tuus de⁹ i seculū seculi:** virga
directōis v̄ga regni tui: **Bilexisti iusticiā z**
odisti iniquitatē: p̄pterea v̄xit te de⁹ de⁹
tu⁹ oleo exultatiōis p̄ p̄cipib⁹ tuis. Huic
ergo z nūc dicit: **Deus q̄s similis erit tibi:**

Multis em̄ filis in hūilitate eē voluisti: vt
q̄s adeo: vt z latrōib⁹ q̄ tecū sūt crucifixi: si
claritate cū venies q̄s filis erit tibi: Quid
em̄ magnū dicit cū deo dicit: q̄s filis erit tibi:
nisi illi dicat q̄ filis esse in hoib⁹ voluit: for-
mā serui accipiēs in similitudine hoim factus
z habitu inuētus vt hō. Et iō nō ait: **Quis**
similis est tibi: qd vtiqz recte diceret: si hoc
ad diuinitatē referret. Quia vō ad formā
serui relatū est: tūc ei⁹ a ceteris hoibus dis-
similitudo apparebit: qm̄ apparebit in glo-
ria. Ideo sequitur. **Ne taceas neqz cō-
pescaris deus.** Quia p̄mo tacuit vt iu-
dicaretur: qm̄ sicut agnus corāz tondēte se
fuit sine voce: sic nō aperuit os suū: z suaz
cōpescuit p̄tātē. Quā vt se cōpescē oñde-
ret ad illā ei⁹ vocē: qua dixit: **Ego sum:** hi
qui cū app̄hendēdū q̄rebāt redierūt retro
z ceciderūt. Qm̄ ḡ teneretur atqz pateref:
nisi seipse cōhiberet atqz cōpesceret: z quo-
dāmodo mitigaret. Nam z sic quidā interpra-
ti sūt qd hic positū ē: neqz cōpescari de⁹: vt
diceret: neqz mitescas deus. Ip̄se alibi di-
cit: **Tacui:** nūq̄d sp̄ tacebo: **Cui dicit hic:**
ne taceas: **Be illo alibi dicit:** **Be⁹** manife-
stus veniet: de⁹ nō z nō silebit. Cui dicit h:
ne taceas: Tacuit em̄ vt iudicaret qm̄ vēit
occultus. Nō aut tacebit vt iudicet qm̄ ve-
niet manifestus. **Quā ecce inimici
tui sonauerūt: z q̄ oderūt te extule-
runt caput.** Flouissimos dies significa-
re mihi videt: qm̄ hec que nunc metu com-
p̄mūtur: in liberā vocez eruptura sunt: sed
plane irrationabilē: vt sonitus magis q̄ lo-
cutio vel sermo dicēdus est. Nō itaqz tunc
odisse incipiet: sed qui oderūt te tūc leua-
būt caput: nec capita sed caput: qm̄ eo puē-
turi sūt vt etiā illud caput habeāt qd extol-
lit sup̄ omne qd dicit de⁹ z qd colit: vt in
illo maxime impleat: qui se exaltat hūilia-
bit: z cū ille cui dicitur: **Ne taceas neqz mi-
tescas de⁹:** interficiet spiritu oris sui: z eua-
cuabit illuminatione p̄sentie sue. **Sup-
p̄plm̄ tuū malignauerūt psiliū:** Ut
sicut alij codices habēt: **Asp̄tate cogita-
uerūt psiliū: z cogitauerūt aduersus
sanctos tuos.** Irrident ista dicūt. Qm̄
em̄ valeret nocē p̄p̄lo vel plebi dei: vel sc̄tis
ei⁹ q̄ nouerūt dicere: **Si de⁹ p̄ nobis q̄s cō-
tra nos:** **Dixerūt venite z disp̄da-
mus eos de gete:** Singularē numeruz
posuit p̄ plurali: sicut dicit: **Cui⁹ ē h̄ pecus:**
etiā si de grege interroget: z intelligunt pe-
cora. **Beniqz alij codices de gentibus ha-**

Alia lra.
sonauerūt.

bent: vbi magis interpretes intellectū q̄ v-
bū secuti sunt. Venite disperdam⁹ eos de
gēte. Ipse est ille sonus q̄ sonuerūt magis
q̄ locuti sūt: qm̄ inaniter inania strepuerūt.
Et nō memoret nomē israel vltra.
Hoc alij plam⁹ dixerūt: et non sit memoria
noīs israel adhuc: qz memoret noīs in la-
tina lingua inusitata locutio est. Non⁹ em̄
dici solet memoret nomē: s; eadē ip̄a sentē-
tia est. Nā q̄ dixit memoret noīs: grecā trā-
stulit locutionē. Israel aut̄ hic debet intel-
ligi vtiq; semē Abrae: cui dicit Aplus: Er-
go Abrae semē estis s; m̄ p̄missionē hēdes:
non israel s; m̄ carnē: de q̄ dicit: Videte isrl
s; m̄ carnē. **Qm̄ cogitauerūt vnani-
miter aduersus te testamtu dispo-
suerūt:** Quasi possent esse fornores. **Te-
stamētū sane in scripturis nō illud solū di-
citur qd̄ non valet nisi testatorib⁹ mortuis: s;
omne pactū et placitū testamētū vocabāt.**
Nā Laban et Jacob testamētū fecerūt: qd̄
vtiq; etiā inf̄ viuos valeret: et innumerabi-
lia talia in diuis legunt̄ eloquijs. Beinde
incipit inimicos christi cōmemorare sub q̄
busdā vocabulis gentiū: q̄rū vocabulorū
interpretatio satis indicat qd̄ velit intelligi.
Talibus em̄ noibus p̄ueniētissime figurā-
tur vitatis inimici. Adumci q̄ppe interpretā-
tur: vel sanguinei: vel terreni. Hismaelite
obediētes sibi: vtiq; nō deo sed sibi. **Mo-
ab ex p̄re.** Qd̄ in malo nō intelligit̄ meli⁹:
nisi cū ip̄a historia cogitat̄: q; pater Loth si-
lie sue illicite se vtētū p̄mixtus eū genuit: qz
ex ip̄a re tale nomē accepit. **Bon⁹ at̄ pat̄:**
s; sicut lex ait: Si q̄s ea legitie vtat̄: nō ince-
ste et illicite. **Agareni p̄seliti:** id ē aduene.
Quo noīe significāt inf̄ inimicos ppli dei:
nō illi q̄ ciues sūt: sed q̄ in aīo alieno atq;
aduēticio p̄seuerāt: et nocēdi occasione in-
uēta se ostēdūt. **Sebal vallis vana:** id est
fallacis hūilis. **Amon pplus turbidus:** vel
pplus meroris. **Amalech pplus lingēs:** vñ
alibi dictū est: Et inimici eius terrā lingēt.
Aliemgene q̄uis et ip̄o noīe latino se indi-
cēt alienos: et ob hoc p̄sequēter inimicos:
tñ in hebreo dicūtur philistim: qd̄ interp̄-
tat̄ cadētes portione: velut q̄s fecit ebrios
luxuria seculari. **Tyrus lingua hebrea** di-
citur for: qd̄ siue angustia: siue tribulatio in-
terp̄tet̄: s; m̄ illud accipiendū est: In his in-
imicis ppli dei: qd̄ ait Aplus: Tribulatio et
angustia in oēm aīam hoīs opantis malū.
Oēs q̄ hi sic enumerāt in h̄ psalmo. **La-
bernaculū idumeorū et hismaelite.**

Alia lra.
et simul.

Alia lra.
abernacula.

**Moab et agareni: Sebal et Amon
et Amalech: et alienigene cū habi-
tātibus tyri.** Et tanq̄ indicās cām q̄
re sint inimici populo dei: adiūgit et dicit.
Etem Assur venit cū illis: Assur
aut̄ p̄ ip̄o diabolo figurate intelligi solet:
qui opat̄ in filijs diffidentie tanq̄ in vasis
suis: vt oppugnēt pplm̄ dei. **Facti sūt: in-
quit: in adiutorius filijs Loth.** Qui
oēs inimici opante in se p̄ncipe suo dia-
bolo: facti sūt in adiutoriu filijs Loth: qui
interp̄tat̄ declinās. Angeli aut̄ apostatici
bñ intelligunt̄ tanq̄ filij declinatōis: a ve-
ritate q̄ppe declinādo: in satellinū diaboli
discesserūt. Hi sūt de quib⁹ dicit Aplus:
Nō est nobis colluctatio aduersus carnes
et sanguinē: sed aduersus p̄ncipes et ptātes
et rectores mūdi tenebrarū harū aduersus
spūalia neq̄cie i celestib⁹. Quapropter isti
iuisibiles et spūales inimici adiuuāt hoīes
infideles in quibus operātur ad oppugnā-
dum populū dei. Jam nunc videam⁹ qd̄
imp̄ctetur p̄pheticus spiritus: magis predi-
cens q̄ maledicens. **Fac illis sicut
Madian et Syfara: sicut Jabin in
torrete cyson.** **Disperierunt i en-
dor:** facti sūt vt stercus terre. **Hos
omnes s; m̄ historiā ppli israel: qui tūc erat
populus dei: debellauit et vicit: Sic etiā il-
los quos deinceps commemorat dicens.**
**Done p̄ncipes eorū sicut Oreb
et Zeb: et Zebee et Salmana.** In-
terp̄tatiōes aut̄ eorū nominū iste sūt. **Ma-
dian** interp̄tat̄ declinans iudiciū. **Syfara**
gaudij exclusio: **Jabin** sapiēs. **S; i his in-
imicis a pplō dei supat̄: ille intelligēdus ē
sapiēs: de q̄ Aplus dicit: Tbi sapiēs: vbi
scriba: vbi p̄sitor hui⁹ seculi: Oreb** sicca-
tas: **Zeb** lup⁹: **Zebee** victima: s; lupi. **Ha-
bet em̄ et ip̄e victimas suas.** **Salmana** vñ
bra cōmotiōis. **Hec oīa cōgruunt malis:**
quos in bono vincit pplus dei. **Porro aut̄
Cyson** in quo torrete vici sunt interp̄tat̄
duricia eorū. **Endor** vbi perierūt: interp̄tat̄
fons guātionis: sed vtiq; carnalis: cui de-
diti perierunt: nō curantes regenerationē
q̄ p̄ducit ad vitā: vbi n̄ nubēt neq; vxores
ducēt. **Non em̄ incipient mori.** **Merito er-
go de his dictū est: Facti sūt vt sterc⁹ ter-
re: et quib⁹ nihil p̄pagatū est: nisi terrena fe-
cunditas.** **Sicut ergo illi omnes in figura
supati sūt a pplō dei: sic istos inimicos p̄-
cat̄ in vitate supari.** **Oēs: inq̄t: p̄n-
cipes eorū: q̄ dixerūt hereditate pos-**

sideamus sanctuarium dei. Ipse est sonitus inanis: q̄ vt supra dictū est inimici tui sonuerūt. Sanctuarium autē dei quid intelligendū ē: nisi tēplū dei: de q̄ Ap̄ls ait: Templū em̄ dei sanctū ē qd̄ estis vos: Nā qd̄ aliud inimici: nisi pplm̄ dei possidere: id est ibiugare moliūtur: vt cadat in eoz̄ ip̄as volūtates: Sed qd̄ sequit̄: **Be me us pone illos vt rota:** Cōueniēter q̄ dē accipit: vt nō sint in eo qd̄ cogitāt stables. Verūtū etiā sic recte posse intelligi existimo: pone illos vt rotas: qd̄ rota ex his q̄ retrorsū sunt extollit̄: ex his q̄ aū sunt deiciat̄: sic sūt oēs inimici ppli dei. Nō em̄ hec optatio: s̄ p̄teratio ē. Adūgit etiā. **Sicut stipulā aū faciē venti.** Faciē dicit p̄sentā. Nā q̄ faciēs est venti: cui nulla liniamēta sunt corp̄is: cū sit motus: id est q̄ si fluctus aeris. Nōn̄ autē p̄ tēptatiōe qua leuis z̄ inania corda rapiunt. Leuitatē porro q̄ facile cōsentit̄ ad mala: grauis sequit̄ cruciat̄. Tū deiceps dicit̄. **Sicut ignis q̄ cōburit siluā sicut flāma cōbures mōtes.** Ita p̄sequis illos in tēpestate tua: z̄ in ira tua turbabis eos. Siluā dixit p̄pter sterilitatē: mōtes p̄pter elationē. Tales em̄ sunt inimici ppli dei: ianes iusticie: pleni supbia. Ignē vō z̄ flammā dicēs: hoc idē alio noīe repetiuit: qd̄ intelligi voluit iudicatē atq̄ punitē deū. Qd̄ autē ait: in tēpestate tua: hoc idē p̄sequit̄ exposuit dicēs: in ira tua: z̄ qd̄ sup̄ dixit: p̄sequis eos: hoc postea: cōturbabis eos. Nōm̄nerim̄ sane irā dei sine affectiōe turbulēta nos debē intelligē. Ira q̄ppe ei⁹ d̄: ratio iuste vindicte: tanq̄ si lex dicat̄ irasci: qd̄ ministri eius s̄m̄ eā cōmoti vindicat̄. **Implet̄ inquit: faciēs eoz̄ ignominia: z̄ q̄ret nomē tuū dñe.** Hoc sane illis bonū z̄ optabile p̄teratur: nec p̄pharē nisi eēnt in ea societate inimicorū ppli dei: etiā tales hoīes q̄bus s̄ aū vltimū iudiciū p̄starē: qz̄ z̄ nūc idē ip̄i sunt: et ip̄m̄ corp⁹ est inimicorū s̄m̄ iuidētā q̄ emulant̄ pplm̄ dei. Et nūc vbi p̄nt: z̄ sonāt: z̄ leuāt caput: s̄ p̄ticularim̄ nō vniuersalit̄: sic in fine seculi: nouissimo imminēte iudicio: tū ip̄m̄ corp⁹ est: z̄ in his q̄ inde credituri sūt: atq̄ in corp⁹ aliud trāsituri. Hoīz̄ em̄ faciēs salubrit̄ implet̄ ignominia: vt q̄rāt nomē dñi: z̄ in illis q̄ vsq̄ in finē in eadē malicia p̄seuerāt: q̄ ponunt̄ vt stipulā aū faciē vēti: z̄ silue mōtib⁹q̄ infructuosis siles cōburūtur. Ad q̄s denuo reuertit̄ dicēs. **En-**

Alia lra.
t et.

Alia lra.
t et.

bescāt z̄ turbent̄ in seculū seculi: Nō em̄ in seculū seculi turbant̄ q̄ q̄rūt nomē dñi: sed respiciētes ignominia p̄ctōz̄ suoz̄ ad hoc cōturbant̄ vt q̄rāt nomē dñi: p̄ qd̄ si turbētur. Rursusq̄ ad hos redit̄: qui in eadē societate inimicorū ad s̄ p̄fundēdi sunt ne p̄fundāt̄ in eternū: z̄ ad s̄ p̄dēdi sunt in quātū mali sūt: vt boni facti inueniant̄ in eternū. **Be bis em̄ cū dixisset. Et p̄fundant̄ z̄ pereāt.** Statim subiecit. **Et cognoscāt qz̄ nomē tibi dñs: tu sol⁹ altissim⁹ in oī terra.** Ad hanc cognitiōnē veniētes sic p̄fundant̄ vt placeāt: sic peāt vt p̄maneāt. Cognoscāt inq̄t qz̄ nomē tuū dñs: tanq̄ nec vō nec suo nomē nūcupent̄: q̄cunq̄ alij dñi noīant̄: qm̄ seruilis dñant̄: z̄ vero dño cōpati nec dñi sūt: sicut dictū est: **Ego sū q̄ sū: tāq̄ nō sunt ea q̄ facta sunt: si cōpent̄ ei a q̄ facta sunt.** Qd̄ vō adūxit: tu solus altissim⁹ in oī terra: vel sicut alij codices h̄nt: sup̄ oēs terrā: vtiq̄ z̄ in oī seculo vel sup̄ oē seculū: s̄ hoc dicē maluit q̄ terrena supbia p̄meret̄. Besc̄ nat em̄ sup̄bire terra: id est hō: cui dictū ē: **Terra es.** Et qd̄ sup̄bit terra z̄ cinis: cū cognoscit̄ dñs esse altissimū sup̄ oēm terrā: id est null⁹ hoīs cogitatōes valere aduersus eos q̄ s̄m̄ p̄positū vocati sunt sancti: de q̄bus dicit̄: **Si de⁹ p̄ nobis q̄s cōtra nos:**

Explicit Trac. de ps. LXXXII.

Incipit Trac. de ps. LXXXIII.

Psalms iste p̄ torcularib⁹ in inscribit̄. Et quātū aduertit̄ nobiscū caritas v̄ra: qz̄ vos intēssime audire aduertebam⁹: nihil i ei⁹ textu dictū ē: vel de plo: vel de fiscinis: v̄ de lacu: vel de instrumētis: aut edificio torcularis: oīno nihil in eo tale audiuim⁹. Tū qd̄ sibi velit titulus ei⁹ qd̄ inscribit̄ p̄ torcularib⁹: nō parua q̄stio est. Profecto em̄ si p̄ istuz̄ titulū aliqd̄ de talib⁹ rebus dicēt: q̄les cōmemorauit̄: crederet̄ a carnalib⁹ vere ista v̄ sibi torcularia voluisse cātare. Quia vō titulū ip̄osuit p̄ torcularib⁹: z̄ nil postea in omni vsu psalmi dixit: de his torcularibus notissimis oculis nr̄is: nō dubitat̄ esse alia torcularia q̄ nos hic q̄rere z̄ intelligē voluit sp̄s dei. Quapropt̄ qd̄ agat̄ i his visibilib⁹ torcularib⁹ recordemur: z̄ s̄ videam⁹: quēadmodū sp̄u aliter agat̄ i ecclia. Quia certe pendet in vitib⁹: z̄ oliua in arborib⁹. His em̄ duob⁹ fructib⁹ solēt torcularia p̄parari: z̄ q̄ diu p̄dēt i fructus suis: tāq̄ libero aere: p̄fruit̄: z̄ nec v̄a vinū ē: nec oliua